Подано до редакції 13.10.13.
Рекомендовано до друку докт.пед.наук, проф.Курлянд З.Н.

УДК 378.091.322:81'243
© 2013
Матійчук К.Д.

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ МАЙСТЕРНОСТІ МАЙБУТНЬОГО УЧИТЕЛЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ АУДИТОРНОЇ ТА ПОЗААУДИТОРНОЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Постановка проблеми у загальному вигляді... У контексті інтеграції України до європейського співтовариства актуалізується необхідність її громадян володіти іноземними мовами. А це, в свою чергу, підвищує попит на вчителів іноземних мов, які здатні виконувати свої професійні обов'язки на високому рівні, використовувати різноманітні методи та новітні технології у процесі викладання, виховувати майбутнє покоління на кращих зразках вітчизняної та західноєвропейської культури й мистецтва. Щоб підготувати таких фахівців, акцент у діяльності викладачів вищих навчальних закладів, які готують майбутніх учителів іноземних мов, зміщується із розробки нових форм й методів активізації власної діяльності на стимулювання активності кожного студента. Між педагогом і студентом формуються нові "суб'єкт-суб'єктні" стосунки: педагог переходить від передачі інформації до керівництва навчально-пізнавальною діяльністю студента, особливо під час виконання останнім завдань аудиторної та позааудиторної самостійної роботи. Саме таким чином викладач вузу створює умови для розвитку творчих здібностей студента, допомагає пробудити інтерес до самоосвіти, а, отже, допомагає студенту у формуванні творчих навичок майбутнього учителя.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми… Досліджувати питання активізації діяльності особистості в процесі навчання розпочали ще з часів Сократа та Демокрита. "Батько педагогіки" Я.-А.Коменський був одним із перших прихильників активного навчання. Ідею активізації навчання шляхом спостереження, узагальнення і формулювання самостійних висновків відстоювали видатні європейські педагоги Й.-Г.Песталоцці і А.Дистервег. Дидактичну систему, яка розвиває розумові здібності учнів, створив вітчизняний педагог К.Ушинський. Серед радянських дидактів процес активізації мисленнєвої діяльності студентів у вищій школі досліджував В.Вергасов, а проблемне навчання, зокрема, – М.Махмутов. Питання використання активних методів навчання, безпосередньо й у навчанні іноземним мовам, розглядалося ученими й упродовж останніх десятиліть досить детально. Так, О.Голік аналізує інтерактивні технології; М.Кларін, Л.Машкіна описують інноваційні технології у системі вищої освіти. У наукових розвідках Л.Давиденка, Г.Ісаєвої, Н.Любіної, Л.Квітковскої, Л.Іщенка, Л.Калініної, І.Самойлюкевича, Т.Козланюка, Л.Ломаки, С.Мельник, Ж.Патрушевої, Л.Петрової, Л.Мисік розглядається ефективність різного роду ігрових технологій; О.Шувалова розглядає використання глобальних комп'ютерних мереж як засобу активізації самостійної роботи студентів; проблемні завдання у вивченні іноземної мови описує дослідниця В.Завгородня. Разом з тим науково-теоретичні пошуки ефективності технологій активного (інтерактивного) навчання, зокрема, й використання ігор у процесі формування творчої майстерності майбутнього учителя іноземної мови під час виконання завдань аудиторної та позааудиторної самостійної роботи студентами вищих навчальних закладів залишається актуальним та малодослідженим напрямом теоретико-педагогічних досліджень.

Формулювання цілей статті... Метою даної статті визначено аналіз теоретично-практичних підходів до формування творчої майстерності майбутнього учителя іноземної мови в процесі виконання завдань аудиторної та позааудиторної самостійної роботи.

Виклад основного матеріалу дослідження... Активізація навчально-пізнавальної діяльності студентів, збільшення їх інтересу до вивчення фахових дисциплін у процесі теоретико-практичної підготовки, професійного становлення як учителів іноземних мов виступає надзавданням у роботі викладача вищого навчального закладу.

Розвиток творчої активності і самостійності молодих спеціалістів, теоретичне озброєння та якість їх практичної підготовки перш за все залежить від того, як організований пізнавальний процес, які методи навчання використовують викладачі вузів [1, с. 10]. Творчий потенціал учителя іноземних мов є "інтегративним утворенням, сукупністю пов'язаних у систему природних та набутих якостей, що виявляються через здібності, вміння, психічні процеси, способи мислення та діяльності і дають змогу фахівцю нестандартно вирішувати навчально-виховні завдання, спрямовані на формування творчої особистості вихованців" [7, с. 3]. З-поміж них виділяють: творчі здібності (комунікативні, дослідні, дидактичні, рефлексійні); творчі якості (цілеспрямованість, наполегливість, ініціативність, здатність до міжособистісного спілкування, фантазія); особливості психіки (пам'ять, увага, творча уява, легкість асоціювання); мотивація (позитивне уявлення про себе, творчий інтерес, допитливість, потяг до нової інформації, до нестандартних дій). Іноді у студентів зникає бажання вчитися. Тому обов'язком викладача є не лише надавати навчальну інформацію, але й вміти збуджувати зацікавленість студента до певної галузі знань та до навчання взагалі, знайти спосіб спільної роботи з студентом. Бажання вчитися можна створювати, і це є завданням викладача. Але для цього він повинен вміти розбудити в серці та розумі студента інтелектуальне почуття "радості пізнання". Самостійна робота передбачає доволі високу мотивацію, особливо внутрішню,

виконувати різні типи завдань, що включають творчі продуктивні уміння, здійснювати самоконтроль та самооцінку. Для хорошої організації самостійної роботи потрібно відповідно забезпечити студентів необхідними засобами, до яких можна віднести: забезпеченість підручниками, посібниками, методичними вказівками для самостійної роботи; наявність навчальних аудіо-, відео- та комп'ютерних навчальних програм; застосування системи комунікативних завдань для розвитку усіх комунікативних умінь.

У процесі формування творчої майстерності майбутнього учителя іноземної мови можна виокремити кілька видів самостійної робити. Це – самостійна робота під час аудиторних занять, самостійна робота вдома із короткострокових завдань (відпрацювання мовного матеріалу за підручником, письмові вправи, порційне читання, комунікативно-мовленнєві завдання), самостійна робота із довгострокових завдань (позааудиторне читання текстів значного обсягу, поза аудиторна робота з аудіо-, відео матеріалами та електронними ресурсами, проектна робота).

Дослідниця О.Є.Мархева [5] вважає, що у процесі предметної підготовки майбутні вчителі іноземних мов повинні виконувати наступні види самостійної роботи: підготовка до практичних, лабораторних та семінарських, самостійне виконання завдань протягом аудиторних занять, виконання позааудиторних завдань, що передбачено навчальним планом і робочими програмами з фахових дисциплін. Ефективним є використання видів самостійної роботи із застосуванням інформаційних технологій, до яких автор відносить: виконання лексико-граматичних завдань (такий вид роботи сприяє формуванню іншомовної комунікативної компетенції, а саме лексичної, граматичної та орфографічної підкомпетенцій; виконання завдань з аудіювання (відкриває додаткові можливості формування відповідних навичок в позааудиторний час); проведення тестового контролю знань студентів; виконання творчих завдань (написання творів; створення міні-презентацій на певні теми, що потребують поглибленого вивчення, або були недостатньо розглянуті протягом семестру); виконання проблемно-пошукових завдань на базі Інтернет-ресурсів (сприяє розвитку умінь з пошуку, обробки та аналізу інформації, виховує самостійність).

Підвищення рівня мотивації до виконання тієї чи іншої роботи безпосередньо пов'язано з чітким розумінням студентами зв'язку цих робіт із майбутньою практичною діяльністю, адже в основі поведінки людини лежить "рефлекс мети" – прагнення досягти окресленого бажаного результату. Для цього потрібна власна психологічна настанова: не зупинятися на досягнутому, не боятися труднощів і поважати отримані знання й уміння з позицій досягнення мети. В цьому й полягає мотивація навчання, якій часто сприяє використання інформаційних технологій. Викладач може лише сприяти цьому процесу. Тому при плануванні самостійної роботи лектор має стежити за тим, щоб навчальні завдання мали оптимальний рівень складності, містили елемент новизни, що сприятиме формуванню внутрішнього інтересу під час виконання завдання. Як показали наші спостереження (тривала викладацька діяльність у якості викладача іноземної мови у Буковинському університеті м. Чернівців), велике значення має також наявність права вибору студентом навчального завдання.

Самостійна робота не може бути ізольованою, вона є складовою навчально-виховного процесу, а не епізодичним явищем. Такий вид навчальної діяльності студентів повинен мати певні елементи на занятті та продовжуватися після нього. Цю роботу педагог ретельно продумує і планує. Перед викладачем стоїть складне завдання правильно організувати навчальний процес як в аудиторії, так і поза нею. Взаємозв'язок між аудиторною та позааудиторною самостійною роботою відбувається, наприклад, таким чином: студенти самостійно оволодівають теоретичною частиною матеріалу перед аудиторним заняттям, і це дозволяє викладачеві заощадити багато часу. Як наслідок, заняття набуває практичної спрямованості, оскільки викладач використовує час, що звільнився, на практичне опрацювання вже одержаних знань.

Великий освітньо-виховний потенціал має самостійна робота із підготовки до участі у групових, міжгрупових, факультетських тематичних конференцій, конкурсах та олімпіадах, до участі у вузівській науково-творчій конференції. У процесі самостійної роботи у студентів формується вміння усвідомлювати, визначати та формулювати свої пізнавальні та інформаційні потреби, запит інформації, навички пошуку, відбору, аналізу та систематизації, а також передачі інформації.

Часто викладач не хоче розуміти, що наукова інформація повинна подаватися на чуттєвій основі, красиво і привабливо. При застосуванні лише традиційних методів навчання неможливо належним чином активізувати пізнавальну діяльність студента. Щоб формувати у студентів вміння самостійно вдосконалювати та набувати нових знань в нових умовах, потрібно застосовувати активні методи навчання. Учений В.М.Вергасов звертає увагу на спонукаючий метод викладання, який зводиться до постановки проблемних завдань, які студенти повинні вирішувати самостійно. Для такого дослідного та пошукового методу характерна максимальна самостійність студентів. Завдання у цьому випадку можуть бути як навчально-творчими, так і науково-творчими, щоб студенти могли "відкривати" та "винаходити".

До дидактичних прийомів активізації мисленнєвої діяльності студентів під час читання лекцій дослідник відносить: використання проблемних ситуацій в процесі здійснення лекції; організація діалогу з аудиторією; організація дискусії; використання в лекції елементів самостійної роботи студентів, використання елементів

ігрових ситуацій, використання роздумів вголос, застосування зумисних цілеспрямованих помилок, формулювання активізуючих (проблемних) питань та ін. [1, с. 46].

Активізувати процес навчання у вузах можна за допомогою правильної організації аудиторної та позааудиторної самостійної роботи. Самостійна робота активізує мислення, допомагає формувати власні погляди та думки. Особливого значення набуває аудиторна самостійна роботи в процесі лекцій та практичних занять. Вона формує навички самостійного мислення в процесі використання навчальної інформації. Коли студент бере активну участь у кожній лекції, а викладач читає лекцію емоційно, з повною віддачею сил, запалюючи своїх слухачів, створюється атмосфера творчості.

Творчість є родовою властивістю людини і людства в цілому. Дослідженням сутності творчості, умов її розвитку та інших аспектів займались і займаються різні науки, в тому числі філософія, психологія та педагогіка. Дослідник Я.Пономарьов розглядає різні напрями теорії творчості: філософські, психологічні, інтуїтивні. Учений, аналізуючи різні її визначення, доходить висновку, що незважаючи на різноманітність уявлень про творчість, багато дослідників (А.Батюшков, В.Бехтерєв, П.Енгельмейєр, А.Матейко, В.Савич та ін.) вважають цю проблему комплексною. Він установив зв'язки творчості з психічними якостями особистості, проаналізував структуру її психологічного механізму та визначив цей феномен як "механізм розвитку", "взаємодію, що веде до розвитку". Із цього випливає, що в процесі творчості реалізуються творчі можливості особистості й здійснюється їх розвиток; перебіг процесу творчості впливає на його результат, який виражається не тільки предметно, а й у зміні самого її об'єкта. Крім того, творчі можливості особистості реалізуються в процесі життя людини, у результаті її самоутвердження – через самовираження й саморозвиток. При цьому під творчим самовираженням розуміють здатність людини будувати свій внутрішній світ, своє світовідчуття, самого себе в цьому світі. Предметом життєтворчості виступає сам суб'єкт діяльності, який ставить перед собою мету й добивається її здійснення [8]. Дослідниця О.Казанжи виділяє наступні характерологічні особливості творчої особистості: відхилення від шаблону, оригінальність, ініціативність, наполегливість, високу самоорганізацію, працездатність [2]. Особливості мотивації діяльності полягають у тому, що творча особистість знаходить задоволення не стільки у досягненні мети творчості, скільки у самому процесі. Головним показником творчої особистості, її найголовнішою ознакою дослідники вважають наявність творчих здібностей, які розглядаються як індивідуально-психологічні здібності людини, що відповідають вимогам творчої діяльності і є умовою її успішного виконання.

Педагогічна творчість учителя – це педагогічна діяльність, спрямована на розвиток потенційних можливостей кожного учня у навчально-виховному процесі. Відповідно до специфіки педагогічної творчості формується і творча особистість учителя. Учені В.Кан-Калик і М.Нікандров виділяють основні умови перетворення діяльності вчителя у творчу:

- усвідомлення себе як творця в педагогічному процесі;
- усвідомлення сутності, значення і завдань власної педагогічної діяльності, її мети;
- сприйняття вихованця як особистості в педагогічному процесі (як об'єкт і суб'єкт виховання);
- усвідомлення власної творчої індивідуальності [3].

В.Кан-Калик [3], зокрема, визначає найважливіші риси педагогічної креативності вчителя: високий рівень соціальної і моральної свідомості; пошуково-проблемний стиль мислення; розвинені інтелектуально-логічні здібності (вміння аналізувати, обґрунтовувати, пояснювати, виділяти головне тощо); проблемне бачення; творча фантазія, розвинена уява; специфічні особисті якості (сміливість, готовність до ризику, цілеспрямованість, допитливість, самостійність, наполегливість, ентузіазм); специфічні провідні мотиви (необхідність реалізувати своє “Я”, бажання бути визнаним, творчий інтерес, захопленість творчим процесом, прагнення досягти найбільшої результативності в конкретних умовах праці); комунікативні здібності; здатність до самоуправління; високий рівень загальної культури.

Перелік найважливіших рис педагогічної креативності вчителя не є усталеним. Творчий учитель – це особистість, яка характеризується високим рівнем педагогічної креативності (креативні риси особистості й додатково сформовані мотиви, особистісні якості, здібності, які сприяють успішній творчій педагогічній діяльності), відповідним рівнем знань предмета, який викладає, набутими психолого-педагогічними знаннями, уміннями та навичками, які, за сприятливих для педагогічної творчості учителя умов, забезпечують його ефективну педагогічну діяльність із розвитку потенційних творчих можливостей учнів. Творчість є необхідною складовою праці вчителя. Без неї неможливий педагогічний процес. Учитель дає науковим фактам, гіпотезам, теоріям “нове життя”, відкриваючи їм шляхи до розуму і серця своїх учнів. Творчість – необхідна умова становлення самого педагога, його самопізнання, розвитку і розкриття як особистості.

Процес удосконалення творчих навичок викладача передбачає декілька етапів. На першому етапі він накопичує інформацію, як проводити заняття, використовуючи досвід своїх учителів і колег. На другому етапі викладач починає використовувати прийоми й методи, які він опанував на першому етапі, критично оцінювати їх. Третій етап формування творчої майстерності викладача характеризується формуванням нових методичних ідей,

алгоритмів і прийомів проведення заняття. Таким чином, педагогічна творчість повинна починатися з осмислення накопиченого досвіду та одночасно перетворюватись в особисті методи та прийоми вчителя.

Щоб підготувати такого творчого учителя у вузі слід формувати пізнавальну самостійність студента і розвивати його творчі здібності під час навчання. Одним із способів підняття рівня мисленнєвої діяльності студента є його активізація за допомогою проблемного навчання, так як воно має на меті не просто засвоєння фактичної наукової інформації, а пошук шляхів отримання її. Проблемна ситуація повинна бути природною і цікавою. Ситуація інтересу розгальмовує механізм мислення і збуджує бажання студентів вирішувати проблему. Проблемні ситуації виступають у формі усної інформації, аналітичних виражень, текстової інформації, завдань і т.д. Вирішити проблемну ситуацію можна різними шляхами: самостійно (індивідуально), обговорюючи окремі етапи разом з викладачем (на лекціях), групове вирішення проблемних ситуацій (на практичних та семінарських заняттях), вирішення проблемних ситуацій невеликими колективами по три-чотири людини (на лабораторних, практичних та під час наукової роботи студентів).

С.В.Симоненко [9] пропонує формувати творчу майстерність майбутнього вчителя іноземної мови у процесі навчання у ВНЗ, використовуючи наступні форми самостійної роботи з використанням інформаційних технологій: мовні тренінги з лексики та граматики (використання тренінгів допомагає розвивати навички писемного мовлення, перекладу, розширювати словниковий запас, одночасно викладач продовжує розвивати навички використання лексики у комунікативному процесі); тести вхідного, проміжного та вихідного контролю знань студентів; проблемно-пошукові завдання на базі Інтернет-ресурсів (для реалізації таких завдань студенти та викладачі використовують інформаційні та комунікаційні служби Інтернету, пошукові системи, каталоги та колекції посилань). Викладач формулює для студентів певну проблему чи ряд проблемних завдань та пропонує механізм для реалізації даної задачі; творчі завдання (створення міні-презентацій за темами впродовж начального семестру. Лектор надає консультативну допомогу щодо змісту, джерел інформації, оформлення та захисту роботи. Результатом такої діяльності стають комп'ютерні презентації, виконані у Microsoft Power Point, із використанням текстової, графічної, аудіо- та відеоінформації). Таким чином, комп'ютерні технології допомагають викладачам оптимізувати процес навчання, інтенсифікувати процес вивчення іноземної мови та дозволяють ефективно організувати самостійну роботу студентів,формуючи їхню творчість як майбутніх вчителів.

Творчі завдання можуть також включати роботу із науково-популярними текстами на другому курсі; читання, аналіз, реферування наукових статей з метою написання реферату та представлення його на студентській науковій конференції на третьому – четвертому курсах; захист дипломної роботи на п'ятому курсі; навчання в магістратурі та аспірантурі – етапи самостійної роботи студентів у процесі неперервної освіти.

На думку З.М.Корнєвої [4], організація роботи із написання реферату та його представлення на студентській науковій конференції може слугувати прикладом самостійної роботи, оскільки цей процес передбачає природний взаємозв'язок всіх видів мовленнєвої діяльності. Для вступу студенти самостійно добирають матеріал, пишуть анотацію, представляють свої висновки, самостійно обґрунтувавши актуальність обраної теми. Робота над теоретичною частиною передбачає підбір та читання спеціальної літератури, її аналіз та власні висновки.

Важливою формою організації навчального процесу є також індивідуальна робота студента, яка передбачає створення умов для максимальної реалізації його творчих можливостей. Індивідуальні завдання на молодших курсах спрямовуються здебільшого на поглиблення вивчення окремих навчальних дисциплін, на старших курсах вони передбачають участь студента у виконанні наукових досліджень та інших творчих завдань. Основними видами індивідуальних завдань є конспект із теми (модуля) за заданим планом або планом, який студент розробив самостійно; реферат з теми (модуля); розв'язання та складання практичних завдань різного рівня; анотація прочитаної додаткової літератури з курсу; розробка навчальних та діагностичних тестових завдань із шкільних навчальних курсів.

Висновки... Отже, розвиток творчої активності і самостійності студентів, майбутніх учителів іноземної мови, перш за все залежить від того, як організований пізнавальний процес, які методи навчання використовують викладачі вузів. Окрім того, викладачу недостатньо лише знати основні методи активізації мисленнєвої діяльності, необхідно в процесі використання цих методів, стимулювати активність. Це можна робити, використовуючи активні методи навчання в процесі виконання завдань аудиторної та позааудиторної самостійної роботи.

Література

1. Вергасов В.М. Активизация мыслительной деятельности студента в высшей школе/ В.М.Вергасов. – К. : Вища школа, 1979. – 215 с.
2. Казанжи О.В. Формування творчої особистості вчителя /О.В.Казанжи. – Режим доступу: http://www.psyh.kiev.ua/ .
3. Кан-Калик В.А. Педагогическое творчество учителя: учеб. пособие/ В.А.Кан-Калик, Н.Д.Никандров. – М. : Просвещение, 1987. – 159 с.

4. Корнєва З.М. Самостійна робота як провідна форма організації навчальної діяльності з оволодіння іноземною мовою у професійному спрямуванні у немовному вищому закладі освіти /З.М.Корнєва// Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/natural/vkpi/fpp/2007-1/06_Korneva.pdf.
5. Мархева О.Є. Організація самостійної роботи майбутніх учителів іноземних мов за підтримки інформаційних технологій / О.Є.Мархева// Інформаційні технології і засоби навчання. – 2010. – № 2(16). – Режим доступу до журналу: http://www.ime.edu-ua.net/em.html.
6. Махмутов М.И. Проблемное обучение/ М.И.Махмутов. – М. : Педагогика, 1975. – 178 с.
7. Мостова А.О. Формування творчого потенціалу майбутніх учителів англійської мови/ А.О.Мостова// Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2011_17/files/P1711_55.pdf.
8. Психология творчества: учеб. пособие / [Под ред. Я.А.Пономарева]. – М. : Высшая школа, 1990. – 350 с.
9. Симоненко С.В. Організація самостійної роботи з іноземної мови з використанням комп'ютерних технологій /С.В.Симоненко// [Електронний ресурс] – 8.02.2010. – Режим доступу: http://intkonf.org/simonenko-sv-organizatsiya-samostiynoyi-roboti-z-inozemnoyi-movi-z-vikoristannyam-kompyuternih-tehnologiy/

Анотація

У статті аналізуються методи навчання, які допомагають формувати творчі навички майбутніх учителів та підтримують інтерес студентів до вивчення іноземної мови.

Аннотация

В статье анализируются методы обучения, которые помогают формировать творческие навыки будущих учителей и поддерживают интерес студентов к изучению иностранного языка.

Summary

This article analyzes the teaching methods that help to form the creative skills of the future teachers and support the interest of students in studying a foreign language.

Ключові слова: активні методи навчання, активізація мисленнєвої діяльності, проблемна ситуація, педагогічна творчість, індивідуальна робота.

Ключевые слова: активные методы обучения, активизация мыслительной деятельности, проблемная ситуация, педагогическое творчество, индивидуальная работа.

Key words: active learning, increasing of mental activity, problem situation, pedagogical creativity, individual work.

Подано до редакції 04.10.13.

Рекомендовано до друку канд.філол.наук, доц. Валігурою Г.А.

УДК: 371.15+78+378.147+78.07

© 2013

Мойсеєва Л.А.

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ КОНЦЕРТМЕЙСТЕРІВ

Постановка проблеми у загальному вигляді... У педагогічній практиці сучасної системи освіти важливим засобом формування творчого потенціалу майбутніх концертмейстерів є педагогічна діяльність. У цьому контексті постає проблема ефективного розвитку використання професійних теоретичних та практичних засобів в умовах професійної підготовки в музичних закладах.

З метою ефективного використання запропонованих нами методів і форм роботи були розроблені педагогічні умови, що, на наш погляд, сприяють формуванню творчого потенціалу майбутніх концертмейстерів:

1. Створення навчально-творчої атмосфери індивідуальних занять (як теоретичних, так і практичних видів роботи);

2. Забезпечення творчих, професійно-якісних відносин між студентами та викладачем;

3. Занурення студентів в імітаційно-рольову професійну діяльність та підтримання їхньої творчої ініціативи.

Під час застосування педагогічних умов на практиці, створюється творча атмосфера для самореалізації особистості музиканта-концертмейстера, змінюється його ставлення до професії, розвивається музичне мислення, та професійна майстерність.

Аналіз діяльності, яка спрямована на підготовку майбутніх концертмейстерів в вищих навчальних закладах показав, що робота спрямована на формування творчого потенціалу майбутніх концертмейстерів не є достатньо ефективною, щодо формування професійних знань та умінь студентів.

Це знайшло підтвердження і в результатах проведеного експериментального дослідження, яке показало, що 35% студентів досягли середнього рівня, 45% низького, 20% високого рівнів розвитку творчого потенціалу, оскільки діяльність концертмейстера є творчою, питання формування творчого потенціалу дуже актуально у вихованні майбутніх концертмейстерів. Згідно цього, ми визначили педагогічні умови, які сприяють формуванню творчого потенціалу у процесі виховання в музичних вишах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми… Проблеми формування творчого потенціалу майбутніх концертмейстерів торкались різні автори, які вивчали особливості професійної підготовки піаністів-концертмейстерів взагалі, та творчого розвитку музиканта. Ми спираємося на наукові напрацювання дослідників (В. Іванова, М. Крючков, В. Кононенко, Г. Коган, В. Моляко,